

UJ KELET

ISIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Rajna mentén

Rajna mentén, ahol még nem temették be a lövészárkokat, ahol még ottorszádosnak a drótsövények, elindulnak az amerikai csapatok, visszatérnek tengerentuli harájkukba, ahonnan négy esztendővel ezelőtt szóftotta el őket a kiméletlen parancs. Négy év után, amelyből kettő már a béke éve, a látszat-békéé, az amerikai harcsook visszatérhetnek hazájukba és letehetik a gyilkos fegyvert. Az első csapatok már hajószállítók, követni fogja őket az utolsó szál amerikai katona is, a vértelen békefrontról és vele kivonul a háborúból a leghatalmasabb világ-nemzet: Amerika. Mert Amerika nem azért hívta össze Washingtonba a világ nagy népeinek képviselőit, hogy ott bánatos szavakat ejtsen a múlt felett és fantasztikus képeket kergessen a jövőről, hanem azért, hogy a szavakba a cselekedetek és tettek bő vérforrását bocsássa. Amerika nem azért hívta Washingtonba a Kelet és Nyugat nagy birodalmainak kiküldöttét, hogy a szövetségek láncszemeit még szorosabbra fogja, hanem azért, hogy szétzúzva ezeket a láncszemeket és a föld minden népét egy új emberi szövetségbe ölelje össze. A Rajna partjáról, a Rajna megszállott városai közül akkor indulnak el az amerikai katonák, akkor térnek vissza a béke kalapácsa és állója mellé, a gyárakba és műhelyekbe, az áruházak polcaira, az irodák asztalai mellé, amikor Harding elnök békekonceptiójával a világ ítélete elé állott. Nagyszerű demonstráció ez: nemesek azt demonstrálják, hogy Amerika a háborút végleg befejezettnek tekinti, hanem azt is, ami ennél sokkal több, hogy elérkezettnek látja a világbéke idejét.

A Rajna mentén már gyérül a fegyverek láncja. Még Franciaország sem — pedig érzékeny nép. — lát elpártolást abban, hogy az Egyesült-Államok kivonul a háborúból. A washingtoni konferencián csak most beszélt Briand miniszternek Franciaország őszinte békevágyáról. Azért vállalta a kormányzat, hogy a háboruban meggyötört nemzetet a béke útjára vezesse. A béke útja pedig nem jár lövészárkokon és fegyveres sörömpökön, a béke útjából el kell takarítani a háború minden emlékét. És ebben az oktatató munkában segítségére van Amerika, amely már visszaszólítja fiait a béke munkájához. Az amerikai katonák után hamarosan hajóra fognak szállni az angol katonák is. Mert a békeszózat testet ölt a brit birodalomban is. És így mindig kevesebben lesznek, akik fegyvert tartanak a kezükben és mindig többen lesznek azok, akik a termelőmunka megszármazottai mellé érkeznek. Minden nép belátta, hogy a világháború csak az alkotó munka emelheti ki a vérszegény emberiséget. Amerika továbbjuttott: nemcsak belátta, hanem a belátás felé tereli a népeket. Meggyöngyült a Rajna-menti front, megerősödött vele a béke frontja. Franciaország leszállítja a katonai szolgálat korhatárát: ez is egy lépés a béke felé. Mert Briand sem tagadta, nem is tagadhatja, hogy a fegyverkezés költségei elviselhetetlenek és hogy a fegyverkezés ilyen méretei már nem szükségesek. Igaz, hogy ég a határ mentén a világ, igaz, hogy vannak még elvakult kardcsörtetők, Ludendorffok, akik Molke szellemét idézik, de ezek a háború orgiáját már csak emlékirataikban élik ki. Briand van annyira jó politikus, van olyan tisztalátású államférfi, hogy érezze és tudja, a Ludendorffok és Hindenburgok ideje lejárt az egész világon és elsősorban lejárt a

jobb belátásra ébredt német nép életében. Hiszen nem tagadta, hogy Németországban is vannak őszinte pacifisták, akik Franciaország és a szövetségesi bizalmát keresik. Mióta Wirth kormányoz, ott minden cselekedet a békéért történik, minden német kéz a békét szolgálja és termeli és adja a béke árát.

És a békének nagy ára van, ha nem okosság és nem becsületesség építi feléje a görbnyögős és sokszor zökkenő utat. Azon a nagy tanulságon, amire a háború utáni gazdasági átmenet tanít, nem teheti túl magát egyetlen győző nagyhatalom se. Németország dolgozik és fízet és bizik és reméli, hogy megszállott gazdasági területeit birtokába veheti, hogy többet és jobban dolgozhasson és pontosan fizethessen. Most jérnak le az esedékes millióidok és hiába görnyednek a gépek fölő a német munkások, a gépek nem löknek ki magukból több anyagot és értéket. Wirth kancellár felelőssége tudatában jelentette ki, ha Németország nem kap haladékot tartozásai fizetésére, kénytelen lesz bejelenteni az államcsődöt. És ez a bukás nemcsak Németországot rántja le, magával sodorja hitelezőit is. Briand Washingtonban elismeréssel beszélt a német demokráciáról. Ez a demonstráció kimélettel és megértéssel érdemel. A washingtoni kormány megértette a német demokrácia erőfeszítését: az utolsó amerikai katonák elhagyják a német földet. Franciaország is meg fogja érteni: a megértés első hangjai Briand ajkáról hangzottak el. A kártékony Ludendorffok, akik először háborúba sodorták Németországot, azután elgáncsolják előle a békét, el fognak bukni, mert a béke a háború rohanó lépteivel gázol át rajtuk. Amerika pedig megint példát mutatott: az első, aki cselekszik, Washingtonban és a Rajna mentén egyforma energiával építi a béke művét.

Megjelenik a parlamentet egybehívó királyi dekrétum

A parasztpárt erkölcsi elégtételt kap és visszatér a parlamentbe — A király újból meghallgatja az ellenzék vezéreit

A parlament összehívására vonatkozó királyi dekrétum holnap reggel jelenik meg a hivatalos lapban és ezzel a belpolitikai válság legalább is egyelőre megoldást nyert. Az őszintívó dekrétumot a király még nem írta alá, de az aláírás már csak órák kérdése. Holnap Avereacu az uralkodó elé terjeszti a trónbeszéd végleges szövegét is, amely — mint már jelentettük — rövid lesz és csak a megoldandó törvényjavaslatokra fog kiterjedni.

Miután most már bizonyos, hogy a parlamentet november 23-án megnyitják,

minden érdeklődés az ellenzéki pártok felé irányul és komolyan tárgyalják az ellenzéknek a parlamentbe való visszatérésének esélyességét. A liberálisok és a nemzeti párt semmi körülmények között nem tér vissza. Az erdélyi nemzeti párt kommunikét adott ki, amelyben újból kijelenti, hogy nem tér vissza a parlamentbe. A parasztpárt is értekezletet tartott tegnap este és a következő hivatalos kommunikét adta ki:

A parasztpárt parlamenti tanácsa megállapította, hogy a politikai helyzetben semmi sem változott, megállapította, hogy a parlamenttel szembeni magatartására vonatkozó tárgyalások hiábavalók.

A kommuniké kiadása óta azonban a helyzet lényegesen megváltozott, amennyiben a parasztpárt és a kormány közötti tárgyalások nagyon kedvezően haladtak előre. Mihalache kijelentette:

A parasztpárt visszatér a parlamentbe, ha megfelelő erkölcsi elégtételt kap.

Az ezen elégtételt nyújtásának módzataira vonatkozó tárgyalások sikerrel folynak.

Miután csupán „erkölcsi” elégtételtől van szó, nem lehet kétséges, hogy a kormány azt megadja és így a parasztpárt visszatérését befejezett ténynek kell tekintenünk.

Egyes ellenzéki körök mégis egyre a kormány nehéz helyzetéről beszélnek és hangoztatják a pártok és a kormány együttműködésének szükségességét. A parlament egy vezető ellenzéki politikusa az Avereaculnak ezt mondta:

— A jelenlegi kormány nem kockáztathatja meg azt, hogy a válság megoldásának

lehetővé tételét visszautasítsa. Ebből konfliktusok támadhatnak, mert a válság összefügg az ország legsúlyosabb érdekeivel. Ez annyival is értetlenebb és ártalmasabb volna a jelenlegi rezsimre, mert a kormány a jelenlegi helyzetben és atmoszférában a közvéleménynek semmiféle áramlatát nem képes irányítani. Az egész közvélemény egységes abban, hogy szükség van a rezsimváltásra van szükség.

Take Jonescu, akit egy újságíró szintén megkérdezett a kormány helyzetére vonatkozólag, így felelt:

— Pár nap előtt még nem tudtam volna válaszolni, ma azonban határozottan mondhatom, hogy a kormány állása szilárd.

Bár a külügyminiszter kijelentése üres sablon, minden más jelből is meg kell állapítanunk, hogy Avereacunak valóban sikerült kormányát a súlyos válságon átmenteni.

A parasztpárt részvétele a parlamenti munkájában igen jelentős eredmény a kormány helyzetének megszilárdulása érdekében. Ezzel rést ütött a kormány az ellenzéknek ebben a kérdésben tanúsított magatartásának egységén és félig illuzóriussá teszi a többi ellenzéki párt ellentállását.

Beszélik, hogy

a király még egy utolsó kísérletet tesz az ellenzék megnyerésére

a parlamenti munka számára és több ellenzéki politikust audienciára hív meg. Ezzel hozzák összefüggésbe, hogy Bratianut Floricából Bukarestbe hívták vissza. Vajda Sándor máris meghívást kapott az uralkodótól, de nem jelenthet meg kihallgatáson, mert súlyos torokgyulladás miatt nem hagyhatja el ágyát.

A paktumtárgyalások megszakításának okaival a sajtó még ma is sokat foglalkozik. Nyilatkozatokat közölnek a tárgyalásokban résztvevő politikusoktól. Az erdélyi nemzeti párt egy vezetője, aki a tárgyalásokban igen tevékeny részt vett, azt hiszi, hogy a liberálisok egyedül akarnak hatalomra jutni, másként teljesen értelmetlen Bratianu magatartása.

— Nem mi voltunk intranzigensek — mondotta a politikus, — hanem a liberálisok követeltek túl sokat. Az a tény, hogy Bratianuék az erdélyi mandátumok egyharmadát követel-

ték, mutatja, hogy melyek voltak az ő céljai és mi ezt népszerűségünk kockáztatása nélkül nem fogadhattuk el. Mi hajlandók voltunk már abba is belemenni, hogy az idősebb választásoknál bizonyos mandátumokat juttatunk a liberálisoknak, azonban ők az általános választásoknál akarták már ezeket megkapni.

Csehszlovák és Jugoszláv politikai személyiségekről

— Az Uj Kelet bécsi tudósítójától —

Bécs, november 23. A magyar-román perszonalitási kérdést érthető módon a legfontosabb figyelemmel szemlélik a Magyarországgal szomszédos országok politikai köréi. Az érdekeltek országok sajtója a dolgok természetéből folyón inkább a terv megemlézésére szorítkozik; olyan nyilatkozatok, melyek az érdekeltek országok közvéleményének vagy éppen politikai tényezőinek álláspontjára engednének következtetést, mind ezidőig nem láttak napvilágot. Az Uj Kelet tudósítója, hogy a kisanant többi államának felfogásáról tájékozódjék, a kisanant bécsi diplomáciai képviselőkhöz tartozó személyiséget keresett fel.

A kérdéseinkre kapott válaszok alapján a csehszlovák felfogást a következőkben foglalhatjuk össze:

— román kormány tudvalevőleg hivatalos nyilatkozattal sietett elhárítani magáról a gyanút, mintha a magyar-román perszonalitási ötlethez román részről vettett volna fel. A román hivatalos cáfolatnak — amennyiben ez a román hivatalos helyeken a perszonalitási unióra irányuló akcióban való részvételét vonja kétségbe — Csehszlovákia szívesen ad hitelt. A perszonalitási kérdése kétségtelenül nem román, hanem magyar kezdeményezésre vált aktuálissá. Ezt igazolja az a tény is, hogy Bethlen István kormányát régi munkapárti elemekkel, a biharmegyei Tóteszkyvel és más olyan munkapárti politikussal kívánja felruházni, akiknek a románság legfelsőbb gazdasági rétegével és a román pápssággal való barátságai valószínűleg politikai hagyomány.

— A román hivatalos politika az uniók tervek a fejlesztésére nem tett lépéseket, de maga az a tény, hogy a terv felmerült, hogy visszhangra lett és hogy fejlődőben van, igazolja, hogy a magyar és román politikai körök között tárgyalások vannak folyamatban, melyben román részről kétségtelenül nem a hivatalos politika tényezői, hanem olyan közéleti férfiak vesznek részt, akik a fentemlített „felsőbb gazdasági réteg”, a román nagybirtok és a román klérus egy részének hajlandóságait tolmácsolják.

— Eltérnek ennek a politikának az erdélyi románság összes politikai és kulturális vezetői, a tervvel való közönséget a román kormány hivatalos nyilatkozata tagadja meg és így a dolgok mai állapotában a kisanantant többi állama a kérdésben való állásfoglalás szükségét nem látja.

Jugoszláv diplomáciai helyen azt a felfogást juttatták kifejezésre, hogy a román kormány lojalitásban Jugoszlávia felé tekintettel megbízik. Ennek ellenére nem kis mértékben az erők hatóképességét, melyek a román-magyar perszonalitási terv megvalósítása érdekében működnek. A magyar-román perszonalitási unióban a magyar és elsősorban az erdélyi magyarság tervét látják, mely az örömi magyarság számára nyilván nem talál barátságosan fogadtatásra. A kisanant szerkezetét azonban a jugoszlávok feltétlenül teherbíróknak itélik meg és egyben annak a meggyőződésnek adnak kifejezést, hogy ez a kérdés a kisanantot nem tudja felrobbantani.

Néztek ukrániai testvéreitek sorsát! Gondoljatok magatokra, gondoljatok gyermekeitekre! Hozzatok meg minden áldozatot akkor, amikor kérlek, s nem akkor, amikor már esetleg késő lesz. Tegyétek magatokévé a Keren Hajjeszód ügyét!

Tizenötmillió dollár a Keren Hajjeszódra

A cionista delegáció Amerikában — Békejebb a Brändels csoportnak — A jeruzsálemi parasztlakos utóhangjai

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az Amerikába érkezett cionista delegáció megkezdte munkáját. Az egész amerikai sajtó egyforma érdeklődéssel figyeli működését és naponként hasábot szentel tárgyalásainak. Amerikában általában felismerték ennek a delegációnak Palesztina felépítése ügyében elfoglalt jelentőségét. Hogy az agitációs munka minél szélesebbkörű és minél eredményesebb legyen, a delegáció a legnagyobb energiával azon igyekszik, hogy a propagandára biztos platformot teremtsen és ezért a Brändels-csoporthoz közeledett. Bizonyosra vehető, hogy Palesztina felépítéséért minden amerikai zsidó egyforma erővel fog dolgozni. Az Amerikai Lengyelországi Zsidók Szövetsége elhatározta, hogy a kislevele (december) hónapot Samuel-hónappá deklarálja, amelyben mindenki a Keren Hajjeszódért köteles dolgozni.

Bankett a delegáció tiszteletére

A cionista delegáció tiszteletére az „Astor”-szállóban bankett volt, amelyen ezerkétszáz személy vett részt. Ezek között jelen volt Louis Marsall, Julius Rosenwald, Dannenbaum, Jefferson, Zeligmann, Kraus, rabbi és Harry Fissel. Az első beszédet Samuel Untermayer mondta, aki hangsúlyozta, hogy akkor, amikor Palesztina felépítéséről van szó és a Keren Hajjeszódért kell dolgozni, nem lehet különbség zsidó és zsidó között. Utána Nachum Szokolov beszélt, akit nagy órákban részestettek. Vázolta azokat az alapelveket, amelyekre a modern cionizmus felelt és felszólított mindenkit, hogy a cionizmus valamennyi ideáljának megvalósításához hozzájáruljon. Nagy tetszést keltett Silbermann rabbi beszéde, amelyben, mint az Egyesült Államok reformzsidóinak vezetője, bejelentette a Palesztina-munkához való teljes mértékű hozzájárulását. Warburg tanár angol és német nyelven tartott szónoklatot. Ismertette a palesztinai gyarmatosító munkát és az erre vonatkozó közéleti terveket. Kijelentette, hogy a Palesztina-munka kedvezően halad előre és hogy Amerikának kötelessége ennek a munkának a folytatásának előrehaladását biztosítani.

Tizenötmillió dollár

A Keren Hajjeszód-akciót már teljesen megszervezték. Mint az amerikai Keren Hajjeszód-iroda közli, Louis Lipaki, az amerikai cionista szervezet vezetőjének véleménye szerint, Amerikától a Keren Hajjeszód céljaira ebben a kámpányban tizenötmillió dollárt lehet várni. A Keren Hajjeszód-akció vezetőségében, pártnyalatra való tekintet nélkül, minden zsidó egyesület képviselője helyettesít. Legutóbb Louis Marsall vett fel a Keren Hajjeszód kuratóriumába. A Keren Hajjeszód-akció miatt szó van arról, hogy a cionista végrehajtóbizottság legközelebbi ülését rövid időre elhalasztják, már csak azért is, mert Weizmann, Szokolov és Jabotinszki, előreláthatólag, december végéig Amerikába maradnak.

Gyűjtés a magyar pogromáldozatok

A Keren Hajjeszód-akcióval egyidejűleg más irányban is folyik a gyűjtés. Nemrég kezdődött meg a magyar háborús és pogromáldozatok árva javára az adakozás, amely az első napon már negyvenöt ezer dollárt hozott. Ezt az akciót a magyarországi zsidók amerikai szövetsége vezeti, amely egy félmillió dollárt akar erre a célra összegyűjteni. Ugyancsak folytatja munkáját a Joint Distribution Committee, amely a Palesztinába előforduló zavargásokra való tekintettel legutóbb hétezeröttszáz dollárt utalt át palesztinai képviselőkhöz. Ugyancsak a Joint segélyezi a lengyelországi zsidó ipariskolákat is, amelyeknek részére huszonegyszer dollárt adott. A lengyelországi segélyezés, egyébként, egy Párisban történt megállapodás folytán, nemcsakára az Ica veszi át. Az Amerika és Palesztina közötti levő kapcsolatot erősíti meg az a gyarmatosító bank,

amelyet a napokban fognak Newyorkban megalkotni és amelynek kifogástalan működését a bank élére jelölt egyik legkiválóbb amerikai pénzügyi kapacitás biztosítja.

Arab író az arabok ellen

A palesztinai lakosságot és a sajtót is még mindig a legutóbbi zavargások foglalkoztatják. Mind több és több hang hallatszik a kormány ellen, amelyet a zavargások miatt vádolnak. Hussain Abdul Hadi ismert arab író a jaffai „Alachbar” újságban cikket írt, amelyben rámutat arra, hogy a zavargások igazi okozói az arab nép feltolakodott vezetői voltak. Ezek az urak, — írja — ahelyett, hogy oltanak a tüzet, még inkább élesztik. Ezek az urak a szegény arabokat kizsákmányolják, elveszik tőlük a földet és terményeik felét. Ezek az urak azért haragudnak a zsidókra, mert félnék, hogy a zsidók felvilágosítják az arab népet kizsákmányoltasáról és kizsároltatásáról. Abdul Hadi felszólítja a kormányt, nyomja el ezeket a lázítóknak a hangját. A cikk egész Palesztinában nagy feltűnést keltett és a józan körökben meglepődéssel fogadták. A jeruzsálemi cionista bizottság sajtóirodája legújabb közölt jelentésében közli, hogy november 2-án nem volt nyilvános támadás, hanem titkos, szélszót zavargások voltak és a legtöbben akik elesetek, orvgyilkosságnak lettek az áldozatai. Kis sötét utcákban apró handák támadták meg a magányosan menőket, agyonütötték vagy agyonszúrták őket. Nagyobb összecsapás az arabok és a zsidók között nem volt. A legtöbb zsidó intézmény vezetői szigorúan követelik Stors tábornok eltávolítását. Memorandumot nyújtottak be a kormányzóhoz, amelyben közlik, hogy a történelektől Stors tesz közvetlenül felelőssé. A memorandumot M. Uesischkin, dr. Eder, Pick tanár, dr. Ruppin, Sprinck a cionista szervezet nevében dr. Tehn és Ben Zwie a Vaad Leumi nevében, rabbi Jakob Meyer és rabbi Abraham Kuck a rabbitanács nevében, Meinhass, Schiller a zsidó városi tanács nevében, dr. Newi a „Hit ach-duth Haszefardim” nevében írták alá.

Angol lap a brit csapatok kiadásáról Palesztinából

Rendkívül érdekes és jelentős követelést intézett a londoni „Sunday Pictorial” legutóbbi száma az angol kormányhoz. Ebben hivatkozik arra, hogy Anatóliából rövidesen visszavonják a görög csapatokat és felszólítja a kormányt, hogy az angol csapatokat is vonja ki Palesztinából és az ország adminisztrációját bízva teljesen a cionistákra.

Felhívás Kolozsvár zsidóságához

Immár másodszor részesül városunk zsidósága abban a megtiszteltetésben, hogy az ország egész zsidó népének választottjait városi falai között üdvözölheti. Milyen mindenki tudatában van annak a nehéz feladatnak, mely a konferencia előkészítő bizottságára a mai estűs lakóházunkon költött, a több mint 300 vendég elhelyezését illetőleg hárul, a hagyományos zsidó vendégsszerepre apellálva, felszólítunk minden zsidó embert, hogy ha kell áldozatok meghozatalával és kényelmének egy hátré való feláldozásával, segítségünkre sietessen a lehető leggyorsabban, hogy a december hó 4-től 9-ig terjedő időben egy-két delegátust lakóházunkban vendégül lásson és ezen elhatározást nekünk haladéktalanul bejelentse. Rendkívül hálaival fogadjuk azon bejelentéseket is, amelyek díjazás ellenében tessék nekünk lehetővé delegátusaink egy bizonyos részének elhelyezését.

A II-ik országgrési konferencia előkészítő bizottsága.

Családi életetek bensőségét és melegét fokozzátok, ha gyermekeitek jövőjét megalapozó Tarbutnak adományoztok ünnepeiteket alkalmával.

Csicserin tárgyalni akar Beszarábiáról

A szovjetkormány nem tekinti befejezett ténynek a csatlakozást — Berlinben a szovjet elismeréséről tárgyalnak

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A román sajtó az utóbbi időben hevesen támadta Take Jonescu külügyminisztert, mert a varsói konferencián állítólag megakadályozta a román-orosz meg egyezség létrejöttét. A varsói balsiker ellesúlyozására a külügyminiszter szikratáviratot intézett a szovjetállamokhoz, hogy Románia békés szomszédságban akar velük élni. Erre a táviratra most érkezett meg a válasz.

A moszkvai „Rosta” orosz távirati ügynökség közli Csicserin orosz külügyi népbiztosnak november 11.-iki jegyzékét, melyet Take Jonescuhoz intézett. A jegyzék kifejti, hogy az orosz és ukrán szovjetkormány örömmel veszi tudomásul Take Jonescu október 29.-iki szikratáviratában foglalt nyilatkozatát, amely szerint Románia Oroszországgal és Ukrajnával szomben békés szomszédi magatartást óhajt tanúsítani. A szovjetkormány nagyon óhajtja, hogy ez a szándék jobban feleljen meg a tényeknek, mint eddig.

Vártuk, hogy Önök eleget tesznek a Mahno ügyben tett megkeresésünknek. Készek vagyunk arra, hogy a varsói követség útján rendelkezésére bocsátjuk a Mahno tetteire vonatkozó okmányokat és fényképeket.

Nem fogadhatjuk el Önnek azt a magyarázatát, hogy azok a tények, amelyek Beszarábiára vonatkoznak, helypolitikai természetűek. Mindaddig, míg Oroszország és Ukrajna el nem ismerik Oroszország volt részeinek Romániához való csatlakozását, addig ez

az annexió Oroszország részéről nem befejezett tény.

A moldvai nacionalistáknak a csatlakozást kimondó határozata, valamint a nagyhatalmak erre vonatkozó elhatározásai egyáltalában nem befolyásolhatják sem Oroszországot, sem Ukrajnát, mert egyikük sincs ezeknek az országoknak semmiképpen alávetve.

Mind ezeknél fogva minden olyan tény, amely Beszarábia lakosainak jogait érinti, Oroszország jogai megsértésének tekinthető mindaddig, míg az ukrán köztársaság nem fogja formálisan, kölesönös egyezményvel elismerni Beszarábia csatlakozását Romániához.

Az orosz és ukrán szovjetkormányok elfogadhatatlannak találják Önnek azt a feltételezését, hogy orosz polgároknak, köztük Rochan népbiztosnak megöletése, nem tartozik Önre.

A román kormány az a nézete, hogy minden, ami Beszarábiára vonatkozik, Románia belügye, arra kényszeríti az orosz és ukrán kormányokat, hogy megállapítsák, miszerint a román kormány az a magyarázata, hogy Beszarábia hovatartozásának kérdése a Sfatul Tarii szavazatával eldőlt, teljesen elmentmondásban van magának a román kormány eljárással, amennyiben

a Sfatul Tarii ezt a csatlakozást jónak látta elismerni a nagyhatalmakkal, amelyeknek, ehhez semmi közük sem volt.

Világos tehát, hogy maga a román kormány sem tartotta elegendőnek a Sfatul Tarii csatlakozást kimondó határozatát. Az orosz és ukrán kormányok már többször kifejezték abbéli készségüket, hogy ezt a kérdést békésen megtárgyalják és erre ezennel újból felhívják a román kormányt.

A külügyminisztérium valószínűleg holnap fog válaszolni a jegyzékre, mely azt is kifogásolja, hogy Románia megengedi Petljura ukrán tábornoknak, hogy román területen előkészületeket tegyen a szovjetek ellen. Take Jonescu egy bizottság kiküldését fogja kérni Moszkvából annak a megállapítására, hogy Románia nem enged meg semmiféle háborús előkészületeket Szovjetország ellen.

Oroszország békés szándékait bizonyítja egy konstantinápolyi távirat is, mely arról ad hírt, hogy Kemal pasa tárgyalásokat folytat az orosz kormánnyal az orosz feketetengeri flotta

megvétele tárgyában. Egy dreadnaught, egy cirkáló, 4 torpedónaszád és tengeralattjáró megvételéről van szó. A két ország valószínűleg politikai és gazdasági szövetséget köt egymással.

Egyes államok az utóbbi időben egyre növekedő hajlandóságot mutatnak a szovjetkormány elismerésére. A Berliner Tageblatt szerint a német fővárosban fontos tanácskozások folynak az orosz, német és olasz kormányok képviselői között, melyeknek az a célja, hogy

nemzetközi konferenciát hívjanak össze a szovjetkormány elismerésére.

Azt hiszik, hogy ez nem fog különösebb nehézségekbe ütközni az orosz kormány új gazdasági politikájára való tekintettel. Lengyelország már diplomáciai képviselőt is küldött a szovjetországokba. A varsói kormány Stefánszkyt nevezte ki a charkovi szovjetkormány mellé lengyel meghatalmazott miniszternek. A francia kormány az angol kormány útján arról értesítette a szovjetkormányt, hogy hajlandó vele tárgyalásokat kezdeni azzal a feltétellel, ha Oroszország felhagy a kölföldi boisevisti propagandával.

Oroszország békenyilatkozatainak és gazdasági politikájának jobbra való eltolódásának kétségkívül az az egyik alapvető oka, hogy az ukrán városokban egyre terjed a fehér forradalom. A felkelők lerombolták a szovjet épületeit. A közlekedés teljesen szünetelt. Dierik közleg állomása mellett levegőbe röptették a vasúti hidat. Legújabb jelentések Umini város az ukrán felkelők kezébe került. A városi Le Rom szálloda, a szovjetkonzulátus székhelyének tetejéről a napokban levették a szovjetek vörös lobogóját.

A Fehér-Bárány-ügy a közigazgatási bizottság előtt

Kizárták a gyűlésről a nyilvánosságot

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Tegnap délelőtt Kolozsvár város közigazgatási bizottsága rendkívüli ülést tartott Metes prefektus elnökletével. A tárgysorozat első pontja a szefárd hitközség felebbezése a bizottság egy régi határozata ellen, mely arra kötelezte a szefárdokat, hogy öt éven át minden egyenes és közvetett kultuszadót megfizessenek az ortodox hitközségnek. A felebbezést a kultuszminisztérium azzal küldte le a prefektusnak, hogy tanulmányozza át a hitközségekre vonatkozó összes rendeleteket és azok alapján tegyen jelentést, hogy a miniszter általánosan szabályozhassa a zsidó hitközségeket. A közgyűlés kimondotta, hogy a hitközségek egyetemes rendezéséig a határozathozatalt felfüggeszti.

A tárgysorozat második pontja, tulajdonképpen ezért hívták össze a rendkívüli gyűlést, a Fehér-Bárány-ügy volt. Dr. Crainic Victor előadó ismertette az előzményeket. A városi tanács annak idején visszautasította dr. Lepadatu kérését, hogy a palotát szállodává alakítsák át. A kérvényezők erre a közigazgatási bizottsághoz felebbeztek. A felebbezés felolvasása után Crainic tanácsos annak visszautasítását javasolta. Dr. Isac Aurél szenátor a prefektusnak arra a kérdésére, hogy az ügy tárgyalásánál érdekelt személyek jelen lehetnek-e, a leghatározottabban követelte, hogy dr. Milea Aurél rekesszék ki a tárgyalásból. Milea elismerte, hogy a tárgyalásokba bele nem szólhat és szavazati jogát nem gyakorolhatja, de a közigazgatási bizottság gyűlésének nyilvános voltára való hivatkozással ragaszkodott ahhoz, hogy a teremben maradjon. Heves vita fejlődött ki, melynek során több tag a kirekesztés mellett foglalt állást, mert csak az érdekelték távollétében tudnak nyugodtan és becsületesen határozni. Dr. Isac Aurél az egész nyilvánosság kizárását indítványozta. Metes

refektus erre felszólított dr. Mileát és a jelenlevő újságírókat, hogy vonuljanak ki a terem-ből. Dr. Milea azzal a megjegyzéssel, hogy az egész ügyet nagy animozitással kezelik és politikai szempontokat szerepeltetnek, a tiltakozó újságírókkal együtt elhagyta a termet.

Milea ezután az újságírók előtt ismertette természetesen a maga szempontjai szerint, az egész ügyet. Nyilatkozatából megtudjuk, hogy a Fehér-Bárány palotának szállóvá való átalakítását a városi tanács, a prefektus és a belügyminiszter már egyízben jóváhagyták, azzal a megindokolással, Kolozsvárnak szüksége van egy modern szállodára, hogy ne fordulhassanak elő olyan esetek, amilyen Argetoianu belügyminiszterrel legutóbb megtörtént, amikor a Newyork-szállodában a patkányok marták meg. A belügyminiszter utasítást adott a lakáshivatalnak, hogy a megüresedő lakások felé a Fehér-Bárány lakói részére utalja ki. A hivatal nem engedelmeskedett a miniszteri utasításnak, bár azóta hatszáz megüresedett lakás fölött díszponált. Erre Milea maga kezdte meg a Fehér-Bárány lakóinak elhelyezését és sikertült is tízezer lakást szereznie. Mindenesetre csodálatos, hogy akkor, amikor közhivatalnokokat — dr. Fürst esete — fegyveres erővel dobtak ki lakásukból, dr. Milea tízezer új lakást tudott szerezni. Milea végül ezeket mondja:

— Egyre több nehézséget gördítettek ter-vünk megvalósítása elé.

Arról például hivatalos értesítést kaptam, hogy a közigazgatási bizottság tagjává választottak, de még egyetlenegy gyűlésre se kaptam meghívót. Uglátszik, utjában vagyok bizonyos uraknak, akik azért igyekeznek az átalakítást megghusítani, hogy félmilliónyival belebukjam a vállalkozásba s akkor egyedüli megszabadultak tőlem. Egy olyan jóindulatu embernek kellett a lakáshivatal élére kerülnie, mint Guiman György, aki a Fehér-Bárány többi lakóit is megfelelő lakásba juttatta.

Ez ellen mit sem tudtak cselekedni, mert a belügyminisztertől újabb rendelet jött, hogy minden megüresedett lakást a Fehér-Bárány kiköltöztetett lakóinak kell kintalni. A városi tanácsot értesítettük az ügy állásáról és mint-hogy nyolc nap alatt választ nem kaptunk, ezt jóváhagyásnak vettük s hozzákezdttünk az építkezéshez. A többit tudják már. A falak lebontását betöltötték és felebbezésünket most tárgyalják. Biztos vagyok benne, hogy elutasítják, de ez ugysem változtat a miniszter rendeletén. Nem tudom, hogy a közérdek képviselői miért hadakoznak úgy az átalakítás ellen, mely évi háromszázezer lei jövedelmet biztosít a városnak, vagyis egy nagy építési kölcsön kamatait.

Véres zavargás Belfastban

London, november 22. (RTL.) Belfastban vasárnap és hétfőn véres utcai zavargások voltak. A zavargásoknak a rendőrség csak nagynehezen tudott véget vetni. A rendőrség és a zavargók között összeütközésre került a sor, amelynek során többen meghaltak és megsérültek.

Sándor szerb király (nem mond le

Belgrád, november 28. (RTL.) Sándor szerb király az Associated Press tudósítójának interjút adott, amelyben mindenképp meg-cáfolta a lemondási szándékáról elterjedt híreket. Kijelentette, hogy boldognak érzi magát, hogy újból Jugoszláviában lehet és segíthet az ország nagy problémáinak megoldásánál. Sándor ezután a washingtoni leszerelési konferenciáról, majd a nagykövetek tanácsának az albán kérdésben hozott határozatáról beszélt, kifejezve utóbbi felett elégedetlenségét. Jugoszláviának tartós békére van szüksége és Albánia felől nincs biztosítva. Reményét fejezte ki, hogy a nagykövetek konferenciája a kérdés kellő tanulmányozása után meg fogja változtatni határozatát.

Zsidók! gondoskodjatok a Kaddis-tókról! Adakozzatok s Tarbutra!

Zirlsohn, Kisenev főrabbija

— Az Uj Kelet kiküldött munkatársától —

Legnehezebb dolog Juda Leb Zirlsohnt hosszabb beszélgetésre megnyerni. A kisenevek főrabbija a legagilisabb emberek egyike, aki mindig közügyekben van elfoglalva. Nagy koncepciójú ember, nemcsak a környezete ügyei érdeklik, hanem országos dolgok, legtöbbször, mint mostanában is, az őszszidóság ügyében fáradozik és — ezt ellenfelei is respektussal ismerik el — az ukrán menekültek ügyét okosabban és különb aktivitással senki nem tudja intézni és nélküle, ki tudja, hová jutott volna ez az internacionális kérdés. Ki tudja, hány szerencsétlen menekült tölne ma is internálótáborok hirtelensége közepette, hányan kényszerültek volna vissza az ukrán anarchia irtózatái közé.

Jom Kippur követő este végre az ukrán komité székfőzében egy percre félrehívtam.

— Drága, jó uram — szolt — nagyon híve- sen beszélgetnek magával, de nézze, az ukrán akció minden percemet mennyire elfoglalja. Nagyon kérem, jöjjön a „Hias” termébe egy óra mulva, ott is ülésem lesz a komité vezetőségének reorganizációja ügyében, jöjjön be az egyébként nem nyilvánosságnak szánt konferenciára, hivatkoz- zék rám, lehet, hogy ott inkább lesz módomban egy kis eszmecsere.

Azután visszasiétem.

A „Hias” termében este tíz órától éjjel utá- nig tanácskoztak. Nehányan voltak csak jelen; az országnak legbefolyososabb emberei Samuelievics, a Banca Moldova igazgatója, Landau, a cionista fede- ráció egyik vezetője, Madame Papits, a város kép- viselőtestületének tagja és egynehány más olyan ember, aki szívvel-lélekkel odaáll a menekült test- vérek mellé.

Tanulságos dolog lenne az értekezlet lefolyá- sát megírni, ha a diszkréció hallgatásra nem köte- lezne. A főrabbiiban igazi zsidó bölcses ismertem meg ez alkalommal; főnem szónok, aki a jiddisből kigyomláit minden orosz beszédelemet, világosan, nagyon kielezett logikával beszél, lehetőségeket mér- legelve, óva int minden túlzástól, diplomatikusan szövi-bogozza a szálakat, következtetéseit szinte meg- támadhatatlannak. Megelevenedik az ember előtt régi íráskor, zsidó döntvények irónak okossága. Rábi Akiba Eger, akire az elevenszemű, ősz tu- dós feltűnően hasonlít, jut az ember eszébe, ő és kora. Amikor a pap bírja, vezetője, jó szellemé volt nemcsak közegének, hanem országok, generá- ciók zsidóságának.

— Ha tetszik — szolt a végén — most ren- delkezésre állhatok. Később nem, mert otthon is van egy kis beszédem néhány hívemmel.

— Kéveset, de alaposat. Komprimált álmon- van. Vagy talán gyorsan alszom, mint rabenu Mose Szófer.

Nem akartam fárasztani és kértem, hogy más- nap a lakásán látogathassam meg.

Reggeli ima után mentem el hozzá, kilenc óra tájban, már jött vissza a templomból, friss volt és vidám, nem hatszott meg rajta, hogy az előző napot állva böjölte végig és azután hajnalig tárgyalt.

A dolgozószobájában már vártak. Egy asszony, aki koppasztott tyukot hozott, de törött szárnyakkal, egy menekült, akinek a fiát internálák, hitközségi emberek, tanítók, szerzők; a szoba tele volt.

Kinyitotta a szoba ajtaját, betessékel rajta és megkérdezte, mit akarok olvasni.

— Az ön műveit tiszteleendő uram. — Nem tudom, öröme telik e bennük — szolt főnem mosollyal és behozta két munkáját a szalonba, kiment és megígérte, hogy egy felőráról tovább nem fog várni.

Leültem a nemesen egyszerű, de izléssel butorozott szalon asztalához. Négy ajtó nyílik a terembe, amelynek földszere két ébenfekerettü nagy tükrök, néhány moldvai szőnyeg, néhány kép, egy özej. Az ablakokban egy-két cserép kaktusz, egy falba épített fehér szekrény, kandalló. Főnt a plafonon díszes stukkó. A sarokban zöld tölcésszel felszerelt fonográf.

Az előttem fekvő könyvek közül fölnyitottam a „Hias” című responzum gyűjteményt.

Beneztek, nézem a címlapot, visszaforgatom megint, nem értem az esetet. A könyv címlapján a szó: „שאלות ותשובות” világosan mutatja, hogy rituális természetű döntvényeket tartalmaz a könyv, bent pedig a szövegben és szelvényzetben egyaránt tudományos megjelöléseket látok. Nyugtalanít a dolog és gyorsan olvasom az egyik fejezetet. Ez szót egy pergamentírásról, amelynek tintája átszi- várgott a bőr másik oldalára. Vajjon szabad-e ezt istentiszteleti célokra használni, több-e lett azáltal egy betűvel a szent szöveg. Zirlsohn erre nemcsak teológiai érvekkel felel, hanem hosszasan értekezik a festékek vagy összerakásokról és a fényképezésről.

használt emulziókról, a nap vegyöntő hatásáról. Bizonyos növényi eledetek fölött mondandó áldó- kalmáról érdeklődik valaki. Ez a szerzőnek alkalom arra, hogy botanikailag mutassa ki bizonyos hüve- lyesek peszachkor való lehetőségét.

A harmadik responzum — „בן זמן” — erről szól:

Jött Dvidovkából egy ember, aki almonda Josua Kohen feleségének, hogy ura, aki már rége- ben elhagyta, Szulczkban él és gyermekek tanításá- ból tengeti életét. Az asszony utána ment, de már nem találta itt. Viszament és egy esztendő múltán hallja, hogy ura Paszval városkában meghalt. A hatóságok nem találtak igazoló írást nála, tehát le- fotografálták. A fotográfian az asszony felismerte férjét. Vajjon jogilag megbízható-e a fénykép és az asszony férjhez mehet-e jó lélekkel ezután szive választottjához? A felelet megjelöli az első főfelté- telt és pedig azt, hogy az asszonynak nem volt szabad tudnia, hogy férje képét mutatják. Ha így is ráismert, akkor az őszszidóság nem kétséges és férjhezmehet.

Egy másik eset:

Smül Abe bar Michl Fradkin a Nikapol mel- leti Voronezovkába utazott rokon látogatásra. He- tekig nem jött hír felőle. Végre az asszony sürgőnyt kapott egy ismerőstől, jöjjön gyorsan Nikapolba és jelenkezzen a rendőrségen, ahol egy vízbeulladt, de már eltemetett férfi ruhái, haja, szakállának szőrzete, pontos személyleírása fekszik. Az asszony megtudta itt, hogy ura, aki tutajon ment a Dnyesz- teren, a kikötés alkalmával a folyóba esett, a tutaj alá került és megfulladt. Megindult az azonosítási eljárás, kihallgatták a tanukat, rokonokat és meg- állapították a személyazonosságát. Zirlsohn a ható- sági nyomozó eszközök alkalmazását rituális szem- pontból is respektálja és egyúttal bántatlanos krimi- nológiai tudásról tesz bizonyosságot.

Egy orvos — dr. Pollák Vincéről — meg- kérdezi adhat-e ostyában használandó gyógyszert peszachkor, olyan bejagnak, akinek nem veszélyes az állapota. Az ortodox rabbi hosszú farmakológiai tanulmányban mutatja ki a kapszula és ostyá kö- zötti rituális különbséget. A különböző tudomány- ágakban különösen matematikában való jártassága minden egyes responzumból kiderül, de „בן זמן” című könyvében költeményekben dicsőíti a zsidó történelmet („Chibat Zion”) és ólesen kikel a reformok ellen, akik a rituális metszést akarják kiküszöbölni. „בן זמן” című írásában a cionizmus mellett kardoskodik.

Elitelt egy félóra és a tudós pap fúrge, jovif- lis, alacsony alakja megjelent az ajtóban.

Leült mellém, panaszkodott, hogy sok a teen- dője, de főleg kevés a pénze és „בן זמן” című könyvét nem tudja kiadni. Azután a beszárabiai zsidó mozgalmakról esett szó.

— Most minden erőt az ukrán menekültek ügyére kell koncentrálni — mondotta. Az akció 1919. szeptemberbe nyul vissza, amikor Bratiánun- nál jártam közbe, hogy a pogromok elől menekülő zsidókat boosásák akadálytalanul az országba. Sokat jártam Voitanunál, Fericienél, Inkulctsnél, Mashal Presannál, míg elintézhettem az idemenekültek mozgási szabadságát, de 1920-ban amikor a nagy bezonlás jött, az ügyeket már fáradságosabb és fájdalmasabb volt elintézni, bár isten segedelemével és a kormány jóindulatával ez is sikerült. Averescu miniszterelnök egyszert bankettre hívott meg és azt az alkalmat megragadtam, hogy a kormányelnök előtt vázoljam a szerencsétlenek helyzetét és demokratikus érzelmeire apellálva esedeztem a menekül- tők sorsáért. A tábornok külön audiencián fogadott később és órákon át tárgyalta Rascanu hadgy- miniszter társaságában velem azt a tény. Mondhat- tom humanizmussal és jóindulattal közölték a dol- got főnt, ha alább közegek részéről akadtak is kiakadások. De nem volt sérelem, amit ne igyekez- tek volna reparálni. A királyi ház családi ünnepén a bizottság ajándékát, egy csodás kandallóért, egy küldöttség élén én nyújtottam át. Ez alkalommal is az udvar kegyeit kértem a menekültek számára.

Általánosabb dolgokról esett azután szó kö- zöttünk. Rátértem a zsidó mozgalmakra, amelyek- nek Beszarabia mindig jó talaja volt; a Keren Hajej- szodra is itt nyíltak meg először a zsebek és zsevek.

— Fajdalom, most minden erőmet Iekőti a menekültek ügye, akiket az ország belsejébe kell majd áttransferálni és e körül is sok dolog lesz. Nem szeretném, ha télvíz idejére ezek a boldogta- lanok sokat szenvednének.

— Főtiszteleendő ur, ön az Aguda vezetője is, Zirlsohn köbevégtott:

— En cionista vagyok és a bázeli program

alapján állok. De gondolja meg, hogy a konzervatív zsidóság mindig félreállott, holott a zsidóságnek mostanában minden rétegére szüksége van. Az Agudahoz azért csatlakoztam, hogy vallásos zsidó- ságunkat bevonjam a nagyobb zsidó megmozdu- lásokba. Ha Aguda-felhívásomat olvassa, láthatja, hogy a cioni eszmével nem állunk ellentétben.

A főrabbi azután beszélt a „Mogen Dovid” gimnáziumról, amely az ő iniciatívájának köszön- hető létezését és amelyet november elsején nyitot- tak meg.

Szabó Imre.

Németországnak fizetnie kell Foszogatnak és rombolnak Berlinben — Győztek a belga liberá- lisok — A lengyel miniszterelnök nyilatkozata

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az Uj Kelet megírta, hogy a jóvátételi bizottság, Anglia és Belgium engedékeny magatartása ellenére, Franciaország indítványára elutasította a németek halasztási kérését.

Igy a január 15. én esedékes 500 millió aranymárkát, — amelyből egyébként 100 millió már fedezve van áruszállítással — ki kell fizetni. A február 15-i esedékesség 275 millió aranymárkát tesz ki.

Lloyd George és Stinnes találkozásáról még nem érkezett jelentés. Nagyon valószínű, hogy a találkozáson a hitelakcióról, valamint a jóvátételi haladékról is szó esik. Németor- szágnak reméli, hogy Stinnesnek mégis sikerül elérnie a fizetési terminus kitolását.

Zavargások Berlinben és Oppelnben

Minnél szigorubbán lép fel az antant, Németországban annál nagyobb a nyugtalan- ság és gyakoribbak a zavargások. Berlinben egy ötven főből álló tömeg foszogatni és rom- bolni kezdett. Több kirakatot betört és nagy károkat okozott. A rendőrség az egész társas- ságot elfogta. Oppelnben az önvédelmi szerve- zet egyik osztaga tegnap összehozott egy olasz tiszttel, aki kénytelen volt revolvert hasz- nálni. A ratibori helyőrséget francia és angol csapatok megerősítették. A „Berliner Tagblatt” szerint Nollet tábornok kijelentette, hogy nem áll el azon követelésétől, hogy a hadianyag- szemekket le kell szerelni, vagy át kell ala- kítani.

Lemondott a belga kormány

Az általános választások befejeződtek. A választásokból a liberálisok kerültek ki több- ségben, míg a szocialisták kisebbségben maradtak. A belga kormány benyújtotta lemondását. A lemondás az általános választások ered- nyével áll összefüggésben. Bővebb jelentések még hiányzanak.

Lengyelország és Cseh szlovákia viszonya

Skirmunt lengyel miniszterelnök nyilatko- zott a „Rádor” tudósítójának:

— Lengyelország politikájának főelve a béke fenntartása és a megkötött szerződések respektálása. A béke megőrzéséhez azonban nem elég, hogy valamely hatalom tartózkodjék a háborútól, ezenkívül jó viszonyban kell élni a szomszédokkal. Erre jó példa Csehszlovákia és Lengyelország. A békeállapot pacára olyan atmoszféra volt a két ország között, amely nemcsak a becsületes és eredményes együtt- működést tette lehetővé, de a kölcsönös bizalmat is. Mikor a külügyi tárcát elváltam, első feladatomnak tekintettem, hogy ezen a tarthatatlan helyzetben segíteni igyekezzem. Hála mindkét fél jóakarátának, sikerült oly megegyezést létesítenünk, amely mindkét or- szágnak érdekeit kölcsönösen kielégíti. Közép- európa legnagyobb hasznára és az érdektel or- szágnak konszolidációjának lehetővé tételére.

Lengyelország nagy hálaival tapasztalta, mily érdeklődéssel tekintett a román közvéle- mény a lengyel-csehszlovák tárgyalások alá. Bukarestben jól ismerik, mily fontos jelentő- sége van ennek a szerződésnek a béke meg- őrzésére és a közép európai normális viszony- nyok helyreállítására. Jólesően éreztük, hogy Románia politikája egy uton halad a miénk- kel és támogat bennünket.

A mai Európában még veszélyes a helyzet

Briand beszéde Washingtonban — Franciaország nem szerelhet le — Két Németország — Anglia Hughes javaslata ellen

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Washington, november 22. A leszerelési konferencia teljes ülésén vita indult a szárazföldi leszerelés kérdéséről. A vitát Briand francia miniszterelnök nyitotta meg. Briand nagy tapsok között lépett a szőszékre, köszönetet mondott a Franciaország képviselőivel szemben tanúsított jóakarattól, amellyel módot adtak nekik arra, hogy Franciaország helyzetét az egész világ előtt a helyes világításban megmutassák. Franciaország kész, — sokkal inkább, mint bármely más állam — a végleges világ-béke biztosítására. Éppen azért jött Washingtonba, hogy tanúságot tegyen Franciaország áldozatkészségéről. A szárazföldi leszerelés azonban nem lehet csupán az anyag egyszerű csökkentése, annak erkölcsi értelemben is be kell következnie.

A mai Európában a helyzet még mindig veszélyes.

Franciaország kénytelen biztonsága megővására a szükséges intézkedéseket fenntartani.

Az amerikaiak, — így folytatta Briand beszédét — akik a háború legnehezebb pillanataiban jöttek Franciaország segítségére, helyeselni fogják, ha felvilágosítjuk őket: ha Amerikában nincsenek titkos frontok, Európában nincs oly határ, amely ne volna fenyegetve. Ezért Franciaországnak biztosítania kell magát, annak ellenére, hogy Németország aláírta a békét, hadseregét redukálta és hadianyagától megfosztották. Minden amerikainak be kell látnia ezt; még akkor is, ha egyesek megkísérelték elhíttetni az amerikai néppel, hogy Franciaország katonai hegemoniára törekszik szárazföldön. Akik ismerik Franciaországot, tudják, mily alaptalanok ezek az állítások, mert Franciaország elhatározta, hogy teljes szívet és lélekkel megy a béke felé vezető úton. Németországban is vannak tekintélyes férfiak, akik békében akarnak élni velünk, ezek a demokratikus Németország férfiai. Ez a Németország mindent meg fog tenni, hogy bizalmunkat megnyerje.

Van azonban egy másik Németország is,

amely a háború előtti páncérmán ambíciókat haugoztatja. Ludendorff röviddel ezelőtt megjelent könyvében többek között konstataciókat: hogy a harc általános szabály úgy az, egyén, mint az államszervezet részéről és Ludendorff szerint ez a szabály isteni eredetű. Ine, ilyen égis van Franciaország közvetlen közelében! Ki haladhat el emellett szólanul?

A leszerelés anyagi részéről Briand ezt mondotta: A modern háboruban óriási hadianyagra és nagy emberanyagra van szükség. Németországban hétmillió ember van, akik végigcsinálták a háborút. Ezek most nincsenek ezredetbe sorozva, azonban mozgósításuk bármikor lehetséges. Wirth kancellár lojálisan elrendelte ugyan a katonai szervezetek feloszlását, de nem kétséges, hogy Wirth kormányának nincs szilárd pozíciója. Beszéde végén kijelentette: azért vállalta Franciaország kormányát, hogy hazáját a béke útjára vezesse. A jelenlevők létszám tapsai között bejelentette, hogy Franciaország a hároméves katonai szolgálatot 18 hónapra szállítja le, így

a francia hadsereget felére csökkenté.

Többet Franciaország nem tehet.

A washingtoni leszerelési konferencián az angol delegáltak se fogadták el fenntartás nélkül Hughes leszerelési programját. Anglia a javaslat módosítását kérte. Ragaszkodik hozzá, hogy megrongált hajóinak kijávitásával kiegészíthesse hajóparkját. A konferencia tagjai a leszerelési konferencia befejezése után nemzetközi gazdasági konferenciát akarnak összehívni. Ezen a konferencián a világ gazdasági

és pénzügyi kérdéseit vitatják meg. A washingtoni konferencia alkalmából Harry Ford, a híres automobilgyáros az amerikai kormány elé javaslatot terjesztett, amelyben kéri, hogy az összes leszerelendő cirkálókat adják ki neki, hogy a földművelő nép számára gazdasági gépeket csináltathasson belőlük.

Uj jelöltek az Iparkamara vezetésére

Huszonhat kisebbségi, huszonkét román — Negyventagu propagandabizottság

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A kolozsvári kereskedők tanácsa kedden este folytatta a kereskedelmi és iparkamaráról szóló vitát az Iparosegyet helyiségében. Ez az ülés még az előbbinél is izgatottabb volt. Dr. Pop Sándor elnök, aki az ülést vezette, esztal tiszta magát az ellene felhozott vádak alól. Együttal bejelentette, hogy a Sfatul Negustoresc új listát állított össze, amelyben a kisebbségek huszonhat, a románok huszonkét taggal szerepelnek. Ezek közül azonban a választásnál csak tizenkettőre-tizenkettőre lehet szavazni, mert a vezetőség összesen huszonnégy tagból állhat. Az új lista, kevés kivétellel, a Sfatul Negustoresc választmányi tagjainak nevéet tartalmazza.

A megjelent kereskedők tudomásul vették dr. Pop Sándor bejelentését. Ezután negyventagu propagandabizottságot választottak, amely a szavazást előkészíti és a választást lefolytatja.

A kamarai választás rendkívül viharosnak ígérkezik. A Sfatul Negustoresc hivatalos listájával a kereskedők nagy csoportja áll szemben. Minthogy azonban a szavazás titkos lesz, a választás színhelyén aligha fog incidens előfordulni. A választást a Redutban, vagy a vármegyeházán fogják megtartani.

Az ülés végén Sipes Jenő kereskedő indítványozta, hogy mondjanak köszönetet Mazucchi Gusztáv kereskedelmi felügyelőnek működésének egész eddigi ideje alatt a kereskedők érdekében tanúsított magatartásáért és válaszára a Sfatul Negustoresc dísztagjává. Az egybegyűlt kereskedők Sipes javaslatát elfogadták, mire Mazucchi, megválasztásáért, köszönetet mondott.

Még nem irták alá a portorosei konvenciót

Portorose, november 23. (RTI.) Miután a csehek nem asarták aláírni a konvenciót kötelező formában — nem lévén ehhez felhatalmazásuk — a megállapodást tartalmazó jegyzőkönyvet irták alá a résztvevő államok képviselői, azzal a fenntartással, hogy az nem kötelező, azonban kormányaiknak ajánlani fogják a megállapított elvek alkalmazását.

Utlevélkonferencia Grácban

Grác, nov. 23. A gráci utlevélkonferencia január 16.-án lesz.

— Delegátusok figyelmébe. Tekintettel a Kolozsvárt uralkodó nehéz lakásviszonyokra, ismételtén és nyomatékosan fel-szólítjuk az összes megválasztott delegátusokat, valamint a konferenciára utazó vendégeket, hogy lakásigényeiket, az érkezés idejének pontos megjelölésével, a Szövetség központi irodája (Kolozsvár, Szentlélek-utca 1.) címére haladéktalanul jelentsék be, mert elhelyezésükről csakis ebben az esetben vállalhatunk garanciát. Felkérjük egyúttal azokat is, akiknek Kolozsváron rokonai, vagy ismerőseik vannak és a mi segítségünk nélkül is el tudnak helyezkedni, hogy ezen körülményt nekünk szintén azonnal bejelentsék, az érkezési időnek hasonlóképpen való megjelölésével, nehogy azokra a helyekre másokat helyezzünk el. A II-ik országgrészi konferencia előkészítő bizottsága.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség	577
Kiadóhivatal	844
Zs. H. Sz.	558

A mi kolóniánk

Elindult az első expedíció, hogy birtokba vegye a földet

A többi mind csak eszköz és előkészítés. Fáradozásunk és agítolásunk, fölvilágosító munkánk tollal és szóval, elcsüggedők biztatása és erősek hitének megacélozása, vágyak keltése és akaratok kibontakoztatása: mind, mind csak eszköz és előkészítés. De maga a tett ez: e hét vasárnapján elindult az első honfoglaló zsidó expedíció Kolozsvár falai között Erec Jisraelebe. Hogy birtokba vegye azt a földterületet, melyet a Zsidó Nemzeti Alap ideiglenes helyül ajánlott fel és kinézzék azt a végleges helyet is, ahol az erdélyi zsidó kolónia fog felépülni. Csak két emberből, két fiatal gazdaszból áll ez az első expedíció, de már magukkal viszik az erdélyi achuza élő inventárjának egy részét is és gazdasági felszereléseket. Hogy előkészítsék a talajt, az utánuk jövőknek. Mert nem mulik belé egy év és az erdélyi zsidó falu háromszáz családjából százötven család már otthon lesz, a mi országunkban, a magunk falujában. Legyen ez a néhány sor bizakodó bucsuzás és a viszontlátás biztos tudatában adott bajtársi kézzorítás azoknak, akik előttünk mentek. Sporn Simon ez a hangyaszorgalmu és vastürelmü munkása a zsidó újjászületés eszméjének, aki jómódu földbirtokos léteére otthagyta földjét, hogy két éven át idegölő munkát végezzen az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség irodájában, aki Cion szeretetében olyan kíméletlen tudott lenni magával szemben, hogy fizikumá mármár roskadozva mondta föl a szolgálatot és aki most az önkéntes hivatalnok farszót tisztjét megint letette, hogy újra a földhöz, az eke szarvához térjen vissza, de nem itt, hanem odahaza, a mi földünkön: ő vezeti az első expedíciót — és legyen ez a néhány sor bizakodó bucsuzás és a viszontlátás biztos tudatában adott kézzorítás neki és társának.

Ami pedig az erdélyi zsidó falu végleges megépítését illeti, a helyzet ez és rajtunk áll, hogy ocselkedjünk. A Zsidó Nemzeti Alap fölajánlotta a szükséges földterületet Erec Jisraele bármely részében, tetszésünk szerint választhatjuk ki. A kiválasztott földterületet, melyből egy-egy családra száz danam, tehát tizenöt hold jut, meg kell vásárolnunk. De nem a mi pénztükből: a Nemzeti Alap vagyonából. A Zsidó Nemzeti Alap vezetősége ebből a célból megengedte azt is, hogy Erdély területén a Nemzeti Alapra történő gyűjtések, esztal kizárólag az erdélyi zsidó falu fölépítésére, illetve a kiválasztott földterület megvásárlására fordítsassék. És ebből két nagyjelentőségű dolog következik. Az egyik az, hogy az épülő zsidó falu nem az egyesek, hanem valóban és a szónak legnemesebb értelmében Erdély zsidóságának faluja lesz. A másik az, hogy a Nemzeti Alapra folyó gyűjtések fokozottabb intenzivitással és lelkesedéssel fognak megindulni, mert most már nemcsak általános filantrop lelkesedés, hanem közvetlenül érintő cél fogja vezetni az adakozó kezét és a gyűjtő lelkesedését és ez a közvetlen cél: az erdélyi zsidó falu Erec Jisraeleben.

A Nemzeti Alap kolozsvári irodája eddig még nem publikálta a gyűjtések ilyen módonosulását. Bizonyára az országgrészi konferencia alkalmával fog ez is megtörténni. És azután kezdődik a lázas, lelkes munka, agítátorok, gyűjtők és adakozók munkája, mely munkának közeli eredményeként már ránk kacag az érett gyümölcs: az erdélyi zsidó falu, háromszáz holdog, munkás zsidó család faluja Erec Jisraeleben.

— **Összeült a magyar nemzetgyűlés.** Budapestről jelentik: A magyar nemzetgyűlés ma délelőtt összeült. A hangulat igen nyugodt, az érdeklődés igen nagy. Bethlen gróf a régi kabinet tagjaival jelent meg, akiket igen hűvösen fogadtak. Az ülést Gaál Gaszton elnök nyitotta meg. Közölte, hogy az ellenzék szabályszerű kívánságára hívta össze az ülést és hogy az ellenzék részéről több felszólalás fog történni. Bethlen azonban, elhatározásához képest, nem válaszol. A nemzetgyűlést a mai ülés után el fogják napolni. Az Est beavatott helyen arról értesül, hogy Bethlen István gróf dezignálása, a magyar nemzetgyűlés után, alkalmasint holnap megtörténik. A tárgyalások csütörtökön bizonyosan megkezdődnek és lehetséges, hogy az új kormány már szombaton megalakul, kinevezése pedig hétfőn megtörténik. A parlament folyosóján sokat beszélnek gróf Bathány Tivadar nyilatkozatáról. A liberális blokk értekezletével kapcsolatban ugyanis a lapok azt írják, hogy a blokkba való felvételnek elengedhetetlen követelménye, hogy a belépő tartozik az októbrista álláspontot elfogadni. Több liberális képviselő a sajtó útján cáfolja ezt a hírt, közöttük maga Bathány is, aki azonban hangsúlyozza nyilatkozatában, hogy az októberi eseményekért akkori politikai segítő társasálegyütt vállalja a felelősséget. A mentelmi bizottság ma délelőtt ülést tartott a legitimisták ügyében, amelyen Somogyi előadó ismertette Rakovszkinak és Grátnak a bíróság előtt tett vallomását. Javasolja, mondja ki a bizottság a képviselők mentelmi jogának megsértését és ügyüket utalják a bíróság elé. Rubinek Gyula ezzel szemben a bíróság mellőzését kérte. Végül a bizottság magáévá tette Rubinek javaslatát. Somogyi ebből levonta a konzekvenciákat és lemondott az előadó tisztségéről. Valószínű, hogy az új előadó Rubinek lesz.

— **Harmadosztályú hálókocsik Németországban.** A német kereskedelmi utazók kezdeményezésére a német kormány bevezeti a harmadik osztályon a kereskedelmi utazók részére a hálókocsit. Ez azonban távolról sem lesz az európai hálókocsi társaság fülkéihez hasonló kényelmi berendezés, hanem csak abban fog állni, hogy a harmadik osztály padjaira vankos és derékfájat fognak fektetni, amelyen felső ruhákban bár, de fekvé lehet eltölteni az éjszakát. Ennek megfelelően azonban a kereskedelmi utazók által fizetendő pótdíj is igen csekély lesz.

— **Biztosítják Kolozsvár tojás-szükségletét.** Erdélyszerte tapasztalt jelenség, hogy a tojás elűnt a piacról és csak zugkereskedőknél lehet horribilis áron beszerezni. A tojáshiány enyhülésére tegnap ankét volt Mazuchi iparfelügyelő elnökletével. A tanácskozás során az érdekeltek között oly megállapodás jött létre, hogy a Kolozsváron forgalomba kerülő tojásszállítványok öt százalékat, havonként hetvenezer tojást, a város kapja egy leles árban, mely husz bani költség hozzászámításával fognak a lakosság rendelkezésére bocsátani.

— **Haghibbor teadélután.** November 27-én, vasárnap délután négy órakor rendezi a Haghibbor e szezonban első teadélutánját. A Haghibbor-teadélutánok hétről-hétre meg fognak ismétlődni vasárnap délutánonként. A teadélutánok célja, hogy a Haghibbor közönsége eleven és művészi program keretében, élvezetes és kedélyes délutánt töltsön az egyesületben. A mostani teadélután pontos programját a Haghibbor még idején közzé fogja tenni.

— **Végező a bécsi tőzsdesztrájk.** Bécsből jelentik: A tőzsdesztrájk ügyében kompromisszumos tárgyalások indulnak. A meg egyezés annál valószínűbb, mert az államnak a sztrájból már eddig is százmilliónál nagyobb kára van. A tőzsdetagozók nem zarkoznak el az elől, hogy a napi száz arany koronának megfelelő papirkorona adót fizessenek. Követelik azonban a tőzsdén is a progresszív adóadás bevezetését.

— **Meghalt Bontoux Emil.** Párisból jelentik: Bontoux Emil hírneves francia filozófus meghalt.

— **A kolozsvári szabadiskola folytatja előadásait.** A kolozsvári szabadiskola Metes prefektus közbenjárására a Redut helyiségében folytathatja előadásait. A társadalmi fejlődés irányainak vitáját csütörtökön este fél nyolckor kezdik meg Balogh Arthur dr. egyetemi tanár előadásával a liberális kapitalizmusról és Kádár Imre dr. előadásával a polgári radikalizmusról.

— **Tudnivalók a magyar vizum-szerzésről.** A bukaresti magyar követség a közönség tájékoztatása céljából az alábbi kom-münikét adta ki a magyar vizumadás mód-zatairól: A bukaresti magyar királyi követség (Strada Boteanu 4. sz.) utlevél osztályához utlevelek láttaozására végett reggel 9—12-ig nyújthatók be. Elsősorban a személyesen jelenők utlevelei nyerneek elintézését. A kéttől több utlevelet benyújtó feladat csak a személyesen megjelenők után fogadják. Addig is, amíg a magyar királyi kormány módjában lesz mas, megfelelőbb megoldásról gondoskodni, a vidéken lakók kényelme és a felutazásokkal járó kiadások elkerülése céljából a magyar királyi utlevélhivatal az ajánlott levelekben beküldött utleveleket is láttaozza s azokat postafordultával az érdekeltek címére továbbítja. Az ajánlott levélben küldött utlevelekhez 1 lei 40 bani portóköltés bélyegben melléklendő és pedig 1 lei 80 bani postabélyegben és 10 bani segélybélyegben. A láttaozási illeték postautalványon küldendő be. A láttaozás díja, amely a konzulais díj-szabás szerint aranykoronákban van megállapítva, román állampolgárok részére a lei jelenlegi árfolyam mellett 140 lei. A láttaozásra bemutatott utlevelekhez 1 darab fénykép melléklendő. Az átutazási láttaozás rendszerint 14 napig, a beutazási pedig egy hónapig érvényes. Kivételesen indokolt esetekben, például kereskedelmi kamarák javaslata alapján, többszörös beutazásra, illetve átutazásra is állítható ki vizum. A befizetendő illeték — ez esetben — a rendes illeték két- vagy háromszorosra aszerint, hogy a vizum két vagy három beutazásra jogosít. A délelőtti folyamán benyújtott utlevelek aznap délből 1 órakor láttaozva átvehetők. Magyar állampolgárok részére utleveleket 4 személyazonossági igazolványokat délután 4-től 6-ig állít ki az utlevélhivatal.

— **Beszterce-Naszód vármegye új alispánja.** Dr. Giurgiu Todor, a kolozsi központi járás szolgabíráját, aki nemrég lakáshivatali főnök is volt, a belügyminiszter Beszterce-re nevezte ki alispánná. A jelenlegi subprefektust, dr. Scridon Leont valószínűleg más vármegyébe helyezik át. A megüresedő kolozsi szolgabírói pályázatot utján fogják betölteni. Itt említjük meg, hogy dr. Tersigan Lászlót, a közoktatásügyi államtitkárság főtisztviselőjét, nem neveztek ki Szatmármegye prefektusává, bár kinevezését annakidején befejezett tényként publikálták.

— **Razzia.** Szerda hajnalban a kolozsvári rendőrség és detektívtestület a katonaság közreműködésével közbiztonsági és erkölcsrendészeti razzia-t tartott. Az igazoltatások során négy katonai és polgári szőkevény került kézre, akiket az illetékes hatóságoknak adtak át. Két beteg nőt kórházba küldtek, nyolc munkanélkülit pedig illetőségi helyére toloncolták.

— **Elveszett táská.** Szombat este a magyar színházban elveszett egy nefelejtszimzestű keskeny fekete selyemtáska. Becstületes megtalálóját kéri a tulajdonosa, hogy sziveskedjek azt neki a rendőrség bünygi osztályának 8. számú szobájában jutalom ellenében átadni.

— **Dr. Schächter Miksa „Gyógyászat”-a továbbra is megjelenik.** Dr. Schächter Miksa a nemrég elhunyt kiváló budapesti orvos tanár által szerkesztett „Gyógyászat” című orvosi lap, Schächter örökösének kiadásában és nagyrészen a régi szerkesztőbizottság közreműködésével továbbra is megjelenik, akik első akarnak fizetni a lapra, vagy mutatóványozást akarnak, irjanak Balog Lipót főmérnöknek Temesvár, str. Doja 3.

KÖZGAZDASÁG

Jegybankot akarnak felállítani Kolozsváron

A Banca Agrara álláspontja

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A Banca Nationala engedetlensége a kormány szemben, amely a kért félmilliárdos kölcsönt megtagadta, érthető feltűnést keltett. Kiderült, hogy a jegybankra, egy ellenzéki pártnak, a liberálisoknak nagyobb a befolyása, mint a kormánynak. Természetes, hogy a kormány erélyes intézkedésekre készül, hogy másodszer ilyen kényelmetlen meglepetés ne érhesse.

Bukarestből jelentik, hogy kormánykörökben foglalkoznak ezzel a gondolattal, hogy új jegy kibocsátó bankot állítsanak fel. A terv szerint

az új jegybankot Kolozsváron létesítik a szükséges munkák elvégzésével a Banca Agrarát bízzák meg

és igazgatóságát minden politikai pártállástól mentesen állítanak össze. A második jegybank Kolozsvár központtal a csatolt területeket látná el pénzzel.

A különös, de kétségkívül érdekes tervekre vonatkozólag érdeklődtünk a Banca Agraránál, ahol Vlaicu vezértitkár a következőket mondotta:

— Második jegybank felállítása financiai szempontból komolytalan ötlet. A tervről a Banca Agrara semmit nem tud. A második kibocsátó bank értékeit legalább 40 százalékkal jegyeznek alacsonyabban, mint az első, de nem is akadna a jegybank létesítésére vállalkozó. A Banca Agrara bizonyára nem. Legfeljebb arról lehet szó, hogy a fenálló jegybankot mással váltásák fel.

— Ami különben a kölcsön megtagadását illeti, ezt a Banca Nationala több ízben megtagadta. Igen okos politika ez a jegybank részéről, mert ezáltal a kormányt takerékosságra szorítja.

A második jegybank felállítása nem új gondolat, a tervvel már a Vajda-kormány idejében foglalkoztak Jorga ajánlatára. A külföldön van is rá precedens, mert közudomású, hogy Olaszországban is két jegybank működik: Rómában és Milanóban. Jogi szempontból sincs ennek semmi akadálya, mert a Banca Nationalával kötött szerződés csak a régi királyság területére szól. Az új jegybank pedig csak a csatolt területeket látná el pénzzel.

A kormány és a Banca Nationala között egyébként újabb tárgyalások vannak folyamatban és azt hiszik, hogy a kölcsönt, ha más formában is, de mégis megkapja a kormány.

Zürichi tőzsde. November 23. Berlin 192, Newyork 531, London 2120, Páris 3775, Milánó 2185, Prága 560, Budapest 57, Zágráb 175, Bukarest nem érkezett, Varsó 15, Bécs 17.

Budapesti gabonátőzsde. November 23. Irányzat lanyha. Árfolyamok: Buzs 2525—2560, rozs 1700—1725, sörárpa 1925—1975, takarmányrépa 1850—1925, köles 1800—1875, zab 1675—1700, tengeri 2130—2150, korpá 1100—1130.

Tisztázták az idegen bankbetétek kérdését. Párisból jelentik, hogy az idegen letétek zárólása miatt Párisban keletkezett félreértést Titulescunak sikerült eloszlatni. A pénzügyminiszter kimagyarázta a francia kormánykörök előtt, hogy a rendelet csupán a spekulációk ellen irányul és a kormány a tisztességes kereskedelem érdekében kényszerült az intézkedés megtételére.

A németek élelmiszert vásárolnak Romániában. Bukarestből írják, hogy néhány nap óta német bizottság tartózkodik a fővárosban, hogy nagyobb mennyiségű marh-

és élelmiszer kivételére szerezzen engedélyt. A tárgyalások folyamatosan vannak, a kormány még nem döntött. A bizottság kijelentette Cudalbu miniszternek, hogy amennyiben az engedélyt megkapják, saját vonataikon fogják az élelmiszert hazaszállítani.

Szabaddá tesszik az oroszországi aranybányák kiaknázását. A Rosta orosz távirati ügynökség jelenti Stockholmból, hogy a szovjetkormány szabaddá tette az aranybányák kiaknázását.

Apad a német aranykészlet. Genf-ből jelentik, hogy Németország aranykészlete napról napra csökken. Az arany folytonosan kiszivárog az országból. Több svájci bank az elmúlt héten 5 millió font értékű aranyat kapott közvetlenül Németországból.

Nagy amerikai aranykölcsön Romániának. Bukarestből táviratozzák: A pénzügyminiszter értesítette a Banca Natională-t, hogy az Egyesült Államok kölcsönképen nagymennyiségű aranykölcsönt hajlandó Románia rendelkezésére bocsátani, fedezetül az eddigi kibocsátásokra, valamint lehetővé tenni a külföldi adósságok rendezését. A kölcsön 100 évre szólna és külön államkötéllevéllel lenne biztosítva, amelyet speciális földadással garántálnának. A vonatkozó szerződést nemcsak a kormánynak, hanem a parlamentnek is ratifikálni kell. A kölcsönből évente egy-egy százalékot kellene törleszteni a kamatokon kívül.

Váltópiac:

Table with exchange rates for various cities including Bukarest, Paris, New York, London, Berlin, and Budapest. Columns list city names and corresponding rates in different currencies.

Felhívjuk a t. előfizetőink és elobarátaink figyelmét

azon kellemes helyzetűnkre, hogy olcsón és pontosan mindenféle nyomtatványok, üzleti könyvek, - meghívók, címkek, levelezőlapok, névkártyák kiadóhatalunkban megrendelhetők - Kívánatra árajánlattal rendelkezésre állunk

As Uj Kelet kiadóhivatala

SZÍNHÁZ

MAGYAR SZÍNHÁZ

Csütörtök: Bohémélet. (Operahelyarákkal. Operabérlet 9. szám.)
Péntek: Névtelen asszony. (Bérlet 58. sz.)
Szombat d. u. 8 órákor: A kikötő felvet a pénz. (Negyedik ifjúsági előadás, igen olcsó helyarákkal. Előadó tanár: Dr. Kiss Ernő.)
Szombat este fél 8-órákor: Othello. (4-edszer. Operahelyarákkal. Napibérlet 54. sz. B.)
Vasárnap d. u. 8 órákor: Gól Baba. (74-edszer. Olcsó helyarákkal.)
Vasárnap este fél 8-órákor: Sulamith. (Uj szereposztással. Napibérlet 55. szám C.)
Hétfé: Offenbach. (Operatitulusok. 8-adszor. Rendes helyarákkal. Általános bérlet-szűnőben.)
Kedd: Mignon. (R. Lorbeer Ilona föllépésével. Operahelyarákkal. Operabérlet 10. sz.)
A műsorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

Színházi iroda hírei:

Mikszáth-premier. A jövő hét érdekes színházi szenzációja a magyar irodalom egyik legkiválóbb nagyságának, Mikszáth Kálmának három egyfelvonásos komédiája lesz, amelynek gyűjtő címe: Szivárvány. A magyar közönség, amely évtizedek óta gyönyörködik a nagy palóc írásában, ezúttal először fogja az ő színijátékát a színpad deszkáiról csodálhatni. Az első darab címe: Tavaszí rügyek. Játsszik benne Szentgyörgyi István is. Egy nyolcvan éves kedves professzor szerepét. A második darab címe: Frivol akta. A harmadik darabnak Grigies hitelbe vett bört a címe. Szardán este lesz a Szivárvány

benntató előadása. — Bohémélet. Csütörtökön Puccini Bohémélet-e kerül színre a magyar színházban s az előadás iránt igen nagy a közönség érdeklődése. — Sulamith. Goldfaden híres héber daljátéka, a Sulamith hosszabb pihentetés után vasárnap este új szereposztással fog műsorra kerülni. — Névtelen asszony. Péntek estére Bisson érdekfeszítő, izgalmas tárgyú ötfelvonásos drámáját, a Névtelen asszony-t tűzte ki előadásra. — Othello és Mignon. Még két ópera előadást hirdet a magyar színház műsora: Szombaton este negyedik előadása lesz az óriási sikert aratott Verdi-operának, az Othellónak, a jövő hét keddi estéjén pedig Mignon fog színrekerülni, a címszerepben R. Lorbeer Ilonával.

A műsorki műsora: Uránia-mozgóban: Csütörtökön Eszményi feleség, filmszínű, az Ufa-gyárak nagysikerű műve, A tökéletes asszony megkapó rajza. Pénteken, szombaton és vasárnap amerikai családi dráma, Gaston büne. Egy férfi heves féltékenysége majdnem a bűn útjára sodor egy jó asszonyt, de egy drága kis gyermek, a leányuk vet véget, aki kibékíti őket. — Egyetem-mozgóban: Csütörtökön hatalmas amerikai szenzáció, a Millárdos nyomor előadásaira valóssággal tölti a közönséget. A szenzációs erkölcsdráma főszerepét amerikai legünnepeltebb filmszínésznője, Mary Pickford alakítja utólrhetetlen művészetével. Pénteken, szombaton és vasárnap a Halálarcu ember, fantasztikus amerikai dráma, egy szörnyűtől szomorú történet. — Appolló-mozgóban: Csütörtökön a Dorian filmvállalat kacagató filmkomédiája, a Csodababa, főszerepben az Osztrigakura vigjátékából közmert és kedvelt Osvolda Ossi. Pénteken és szombaton egy ködös svéd történet, a nagy Strindberg legolvasottabb regénye filmen Rmsó sziget. Egy öreg asszony végtelen szerelme van mesteri módon megfestve a hangulatos, szép filmen.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. társaság
Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (vagy Parone József-utca) 45
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a

Advertisement for lamps and glassware. Includes an image of a hanging lamp and text: 'Függőlámpák, falilámpák és mindenféle világítási cikkek. Préselt üveg áruk...'

Szarut, szarűhegyet, aggancsot, husólast és csontot, valamint mindennemű timárhuladékokat legmagasabb napiárban vásárol Szaru- és csontgyár R.-T. Cluj

Ha jó rum- és likőresszencát akar beszerezni olcsón, forduljon Hück Henrik gyárához Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Vict. 1253 (volt Koleszvári-u.) 74

Advertisement for 'DEUTSCH K. I.' lamps and glassware. Text: 'Nagymennyiségű lámpaáru, cseh táblatüveg, karlsbadi porcellán és Dittmar-féle lámpaáru érkezett. DEUTSCH K. I. Üveg és porcellán nagykereskedés r. t. Oradea-Mare — Nagyvárad, Str. Nicolae Jorga (volt Zöldfa-utca) 4. Telefon 71 1268. Pontos és szolid kiszolgálás'

Advertisement for 'Grünwald' optical shop. Text: 'Grünwald Üvegcsiszoló, tükörárugyár és épületüvegezési vállalata Oradea-Mare, Str. Gerliczy-utca 16. tudatja, hogy tükörüveg-szállítmánya megérkezett! Készít mindenféle csiszolt butoriüvegeket és tükröket, tükrök ujrakoncsorozását. — Fintükrök I. II. III. rendű (10/16 coll) lédákban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh táblatüvegek állandó nagy raktára'

Advertisement for 'PÉCHY ÉS TÁRSA' optical shop. Text: 'Ujrakoncsorozás! PÉCHY ÉS TÁRSA MODERN ÜVEGCISZOLÓ és TÜKRÖRÁRUGYÁR üzemét ORADEA-MARE (Nagyvárad) Str. Saguna (Kapucinus-u) 20 sz. megkezdte Minden méretű és minőségű tükrök, butoriüvegek olcsó árakon megrendelhetők. KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT!'

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lei. Vastagabb betűvel 2 lei
Legtöbb apróhirdetés ára 10 lei.

Intelligente wienerin
Jüdin sucht Stelle als
Hausrätin, zu kränk-
licher Dame oder zu Kin-
der per 1. XII. auch als
auswärts. Gefällige Anträge
erbeten Sazel bei Krausz,
Bocskai-u. 5.

28 éves palesztinai
fiatalember, jó állasu hi-
vatalnok keres hozzáillő
leányt, házasság céljából.
Leveleket „Boldog” jel gére
a kiadóhivatalba kér.

Suche zu meinen 3,
10, 15 jährigen Buben —
einen, ernsten, tüchtigen
deutsch-hebräischen Haus-
lehrer. — B rmann, Piata
Mihaiu Vitéazul 39.

Szobákat keresünk
— megfelelő díjazás
mellett december 4-
től 8-ig a Konferen-
ciára érkező vendé-
gek számára. Beje-
lentéseket 26-ig ké-
rünk a kiadóhiva-
talba.

Deutsches intelligentes
Fräulein zu zwei Kindern
6 und 4 Jahren gesucht.
Gehalt nach Vereinbarung.
Jüdin bevorzugt. Vorzu-
sprechen Nachmittag 4—6
Uhr, Calea Regele Ferdin-
and 141. Parterre 2.

Fokhagyma kapható
Reiter Frigyes Timisoara,
Piata Skudier 2.

Angolból, franciából,
németből oktatók havi 70
leiert. Fordításokat vállal-
lok. — Calea Victoriei (v.
Kossuth Lajos-utca) 16.

Jó megjelenésű —
irodászolgát keres
nagyvált. Cím a
kiadóhivatalban.

Perfekt gyors- és
gépirónó, ki a román és
német nyelvet szóban és
írásban tökéletesen bírja,
azonnali belépésre keres-
tetik. Írásbeli ajánlatok
mindkét nyelven „Falpar”
jeligére a kiadóhivatalba
kéretnek.

Szakképzett pince-
mester, aki a borkezelés
minden ágában, valamint
a palackozásban teljes
jártassággal bír, azonnali
belépésre kerestetik. —
Ajánlatok referenciák meg-
jelölésével Kelet hírlap-
irodába Arad, — Strada
Alexandri 1. intézendők.

A világhírű

Kerpel Kézfőmosó
Kerpel szappan
Kerpel Bébészappan
Kerpel háltópor

kapható kicsiny-
ben és nagyban

Rózsa nagydrogeriában
Cluj—Kolozsvar, Piata Unirii 38
Mátyás kir. tórt. — 1256

Intelligens leány, jó írásu, pénz-
kezelésben jártas, pénztárnoknői
vagy irodai alkalmazást keres.
Ajánlatokat „Szorgalmas” jeligére
a kiadóhivatalba kérek

Gyermekjátékok,

kötött, rövidáru, percellán, üveg
és ajándéktárgyakat legelőszörban

Eisenstädter Fülöp és Társa cégnél

Strada Regina Maria (volt Dóák
Ferenc utca) 13 sz. — vásárolhat

FRÄNKEL EMÁNUEL és KLEIN SÁMUEL
Kézműves nagykereskedése
Cluj, Piata Vit. Mihaiu (v. Széch.-tér) 34 Dícl-ház.

Szilágyi Eleonora R.-T.

Ajánlatok: Műr, rum különlegességeit. Előrendel-
és megrendel. 1210 Szász nagyraktár

Kereskedők figyelmébe!

Kiváló minőségű flaneling-
újdonságok érkeztek

Sternheim Marcel céghoz
Arad, Strada Consistorului
(volt Batthyány-utca) 32 sz.

Wechsler & Steiner, Wien

férfi fehérneműgyár lerakata.

Allandó szortírozott raktár

Keménygallérok-é kezelők

SATCHENOK,

Kik legelőször Erdélyi zsidó családoknál
ismerősek — kérem, Földbirtokos dr.
35' jelzés leveleiket a kiadóba küldeni

Megérkeztek:

Schminke-féle
művészfestékek és kellékek
Mussini és finom olajfestékek
Horadam-féle művészaquarell fes-
tékek tubusokban és szilkékben
Festővásznak, festőszerek, paletták

Meister—Lus-féle anilinek
Francia ultramarin h.
Peterswaldi horganyfehér
Mindennemű föld- és vegyifestékek
Szegesváry és Társai festék nagy-
kereskedése
Cluj—Kolozsvar

CUKORRA ÉS CSOKOLÁDE RAKTÁR

LUSZTIG és NUSSBACHER Calea Regele Ferdinand No. 31.
Szállítunk postán, utánvét mellett.

„HELIOS”

Kötő- és Kötőszöveggyár R.-T.
TARGUL-MURES

már üzemben van. Költőid-
ről hozott szakmunkásaival
gyárt mindentféle kötöttáru-
kat, elsőrendű minőségben

Csak egy ut vezet az örökös, egyszemélyes
a pártján hatáson

HIGIEA SOSBORSZESZ

Kapható mindenütt!

Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyszeri Gyár
1256
CLUJ — KOLOZSVAR

VASPOR

tornyos l táda 500 db. tartalommal

LEI 75.—

LÉBFIKÉREKNÉL CLUJ

Piata M. Vitóazul 8. — Telefon 471

„Melissát” kérien, ha finom
csokorkát akar!

Metropol kávéházban

négyszer hetenként FRITZ THELENT karmester
vezénylete alatt salon vonós-zenekar hangversenyez

Első Erdélyi Ékszerárnyár R.-T.

CLUJ—KOLOZSVAR,
Strada Xenopol (Szappan-utca elején)

Allandóan raktáron tart saját ké-
szítményű láncot, gyűrűt, karkötőt.

Válal minden e szakmába vágó mun-
kák elkészítését, alakítását és javítását

Fogászati arany és forrasztó

Huzal és lemez arany- és ezüstben

Telephon 2-13 Telephon

Uj héber nyomda és kiadóvállalat Kolozsvar!

Az 1863. évben alapított hírneves
Kaufmann Ábrahám és Fia
cég Máramarosszigetről
Kolozsvarra helyezvén át
üzemét, itt új héber
nyomda és kiadóvál-
lalatot létesített, melynél
az „UJ KELET” kiadó-
hivatala által is minden-
nemű héber művek,
folyóiratok, ujságok
előállítását, valamint
imakönyvek, bibliák,
talmudkönyvek, hé-
ber iskolai könyvek
szállítása megrendelhető

עם ווערדען פאן אבינער
פירמת סדורים, חומשים,
חוקים ניד אונד אללערליי
גאטטונגען דער גמרה'ס
דערנעשטעללט.
דאס דרוקקען פאן ספרים
קאנן אויך ברעפלוך בע-
שטעללט ווערדען.

KLEIN ÉS LÁZAR

nemzetközi szállítási vállalat
Arad, Str. Col. Pirici (Vörösmarthy) 2.
Rendszeres gyűjtő és vagonforgalom a külföld
valamint belföld minden irányából és irányába
Kirendeltség a curtici határállomáson

„HERCULES”

Megérkez-
tek a
cipőruházba Str. Reg. Ferd. 5
nagy választékban női- és férfi cipők